

International Federation of
Library Associations and Institutions

IFLA 0-18 Yaş Grubundaki Çocuklar İçin Kütüphane Hizmetleri Rehberi

IFLA Çocuk ve Genç Yetişkinler İçin Kütüphane Hizmetleri Bölümü tarafından geliştirilmiştir.

Ed. Carolynn Rankin

2. Baskı, (2003 Rehberinin revizyonu)

Sürüm 1.1.1

Haziran 2018

IFLA Professional Committee tarafından onaylanmıştır
Ağustos 2018

Turkish Translate / Türkçe Çeviri

Çevirenler / Translated by: Coşkun Polat (Prof. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi / Professor, Çankırı Karatekin University)
E. Burak Eroğlu (Arş. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi / Research Assistant, Çankırı Karatekin University)
Sami Çuhadar (Kütüphane Direktörü, İstanbul Bilgi Üniversitesi / Library Director, İstanbul Bilgi University)
Ali Kavak (Öğretim görevlisi, Samsun Üniversitesi / Instructor, Samsun University)
Burak Tan (Öğretim görevlisi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi / Instructor, Niğde Ömer Halisdemir University).

Çeviri tarihi: Şubat 2020 / Date of translation: February 2020.

Bu belgenin metni Türkçe'ye çevrilmiştir ve orijinal metinden farklılıklar olabilir. Bu çeviri sadece referans amaçlıdır. / The text of this document has been translated into **Turkish** and differences from the original text may occur. This translation is provided for reference purposes only.

IFLA Çocuk ve Genç Yetişkinlere Kütüphane Hizmetleri Bölümü
Carolynn Rankin tarafından düzenlenmiştir, 2018.

Teşekkür

IFLA Çocuklar ve Genç Yetişkinler için Kütüphaneler Bölümü inceleme sürecine katılan herkese takdir ve teşekkürlerimizi sunarız.

© 2018 by IFLA Library Services to Children and Young Adults Section;
Carolynn Rankin tarafından düzenlenmiştir. Bu eser Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0) lisansı altında lisanslanmıştır. Bu lisansın bir kopyasını
görüntülemek için şu adresi ziyaret edin:
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

IFLA
P.O. Box 95312
2509 CH Den Haag
Netherlands

İçindekiler Tablosu

Giriş.....	5
Rehberin kapsadığı yaş grubu	5
Bölüm A	6
Çocuk kütüphanelerinin misyonu ve amaçları	6
Çocuk kütüphanesinin misyonu	6
Çocuk kütüphanesinin amacı.....	6
Çocuk kütüphanesinin yönetimi.....	7
Bölüm B	7
İnsan kaynakları - yeterlilikler ve bilgi	7
Çocuk kütüphanecilerinin eğitimi, gelişimi ve çalışması	9
Etik standartlar ve değerler	9
Bütçe ve mali kaynakların finanse edilmesi ve yönetimi.....	10
Fon kaynakları	11
Ortaklıklar ve işbirliği.....	11
Bölüm C	12
Derme geliştirme ve yönetimi	12
Formatlar	14
Derme geliştirme ve yönetimi politikası.....	14
Fiziksel ve Dijital Kaynaklar.....	14
Çocuk kütüphanesinde teknoloji.....	15
Bölüm D	16
Programlar ve Sosyal Yardım Faaliyetleri	16
Bölüm E.....	17
Mekân Tasarımı ve Hoş Bir Mekânın Oluşturulması	17
Yaş Aralıkları	18
Mobilya ve Ekipman	18
Aydınlatma	19
Tabela ve Yönlendirme	19
Kütüphane Alanının Erişilebilirliği	19
Sağlık ve Güvenlik	19
Kullanıcılarla ilişki.....	19
Bölüm F.....	21
Pazarlama ve tanıtım.....	21

Bölüm G	22
Değerlendirme ve Etki	22
Kaynaklar	Error! Bookmark not defined.

Giriş

IFLA Çocuklar ve Genç Yetişkinler İçin Kütüphaneler Bölümü (IFLA Libraries for Children and Young Adults Section - C&YA Section)), çocuk kütüphanesi hizmetlerinde iyi uygulamaları sunmak amacıyla en son 2003 yılında yayımlanan *Çocuk Kütüphaneleri Hizmet Rehberi'nin (Guidelines for Children's Libraries Services)* bu revizyonunu üstlenmiştir. IFLA standartları uluslararası olarak gözden geçirilen, yayınlanan ve düzenli olarak güncellenen belgelerdir ve her biri, belirli bir faaliyet veya hizmet için ilkeler, kılavuzlar, en iyi uygulama veya modeller hakkındaki fikir birliğini yansıtır.

Dünya çapında halk kütüphanelerinin şu anki durumunda önemli farklılıklar olduğu kabul edilmektedir. Bu IFLA Rehberi (IFLA Guidelines) birçok çocuk kütüphanecisine, temel kitap sunumunu yerine getirmeye ve okumayı desteklemeye çabalarken ilham verici olacaktır. İlkeler, farklı becerilere sahip çocuklar için ideal bir kütüphane hizmeti tasarlama amacıyla oluşturulan bir kurallar bütünü değildir. Bu kurallar, gelişmekte olan, orta gelirli ve sanayileşmiş ülkelerde sosyal, kültürel ve ekonomik şartlarda büyük farklılıklar olduğunun bilincinde olarak neyin mümkün olabileceğini öne sürmektedir. Her halk kütüphanesinde hizmet verilecek farklı bir topluluk vardır ve bu nedenle farklı öncelikler ve kullanıcı ihtiyaçları bulunmaktadır. IFLA 0-18 Yaş Çocuklara Yönelik Kütüphane Hizmetleri Rehberi (IFLA Guidelines for Library Services for Children Aged 0-18), dünyanın tüm bölgelerindeki çocuklar için kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesini ve iyileştirilmesini desteklemek için kullanılabilir.

Bu Rehber, bilgi, okuryazarlık ve okuma konularında çocukların ihtiyacı ve hakları hakkında uluslararası kütüphane topluluğuna rehberlik ederek farklı yeteneklere sahip çocuklar için etkili kütüphane hizmetlerinin gelişimini destekler ve teşvik eder. Amaç, halk kütüphanelerinin dijital çağda yüksek kaliteli çocuk hizmetleri uygulamalarına yardımcı olmak ve kütüphanenin modern toplumdaki değişen rolünü tanımdır. [IFLA Küresel Vizyon \(IFLA Global Vision\)](#) tartışması, kütüphanelerin okuryazarlığı, öğrenmeyi ve okumayı desteklemedeki temel rollere derinden bağlı olduğunu ve topluma odaklandığını göstermektedir. Eğitim kalitesi ve evrensel okuryazarlık, [Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi \(United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development\)](#) vizyonunda tanınmaktadır.

Gözden geçirilmiş bu Rehber, çocuk kütüphane hizmetlerini ve programlarını stratejik olarak planlayan veya sunanlar için güncel bilgi ve profesyonel bir bakış sağlar. Kütüphaneciler, kütüphane personeli, kütüphane yöneticileri ve idarecileri ile kütüphane ve bilgi çalışmaları fakültelerindeki öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin uygulamalarına yöneliktir. Rehber karar vericileri ve politika geliştirmeye ilgili olanları bilgilendirmeye yardımcı olabilir. Bu bilgiler aynı zamanda çocuklar ve aileleri için okuryazarlık ve okuma programlarını destekleyen devlet dışı organizasyonlara da (STK'lar) yararlı olacaktır.

Rehberin kapsadığı yaş grubu

[Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi \(United Nations Convention on the Rights of the Child \(UNCRC\)\)](#), çocuğu 18 yaşın altındaki birey olarak tanımlamaktadır ve bu doğrultuda Rehber, özellikle 0-18 yaş arasındaki hedef kitleyle ilgilidir. Bu doğrultuda bebekler ve küçük çocuklar, çocuklar ve genç yetişkinler için hizmetleri ve kaynakları kapsar. Rehber, çocuk kütüphanecisi terimini ayrıca erken yaş kütüphanecileri ve genç yetişkin kütüphanecileri terimlerini de içerecek şekilde kullanmaktadır.

Çocuk kütüphanesi, ticari olmayan bir kamusal alanda yerel topluluktaki herkes için hizmet ve programlar sağlayacaktır. Bu, ırk, din, cinsiyet, kültürel geçmiş, sosyo-ekonomik durum, zihinsel ya da fiziksel becerileri ne olursa olsun tüm çocukları içermelidir. Bu Rehber geniş bir yaş aralığını kapsıyor olması nedeniyle, çocukluk ve yetişkinlik arasındakiler olarak tanımlanabilecek olan “genç yetişkin” hedef grubu ile kaçınılmaz bir örtüşme söz konusudur. On iki ile on sekiz arasındaki yaşlar, genç yetişkin kütüphane hizmetleri için bir aralık olarak kullanılmaktadır. Bu aralık on sekiz yılın üstüne de genişletilebilir. Her kütüphane, kültürel geçmişe ve ülkeye göre değişebilen genç yetişkin olarak gördükleri şey için kendi yaş aralıklarını belirleyecektir.

Çocuk kütüphanesinin, farklı misyon ve amaçlara sahip okul kütüphanesi ile aynı olmadığını dikkate almak önemlidir. Halk kütüphanesi ve okul kütüphanesi, çocuklara kütüphane hizmetlerini tanıtmak ve yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirmek için ortak amacı paylaşmakla birlikte, farklı toplumsal ihtiyaçlara hizmet etmektedir. Okul kütüphaneleri hakkında daha fazla bilgi [IFLA Okul Kütüphanesi Kılavuzunda \(IFLA School Library Guidelines\) \(2015\)](#) mevcuttur.

Bölüm A

Çocuk kütüphanelerinin misyonu ve amaçları

Çocuk kütüphanesinin misyonu

Çocuk kütüphanesinin misyonu çok kültürlü çocuk toplulukları, aileleri ve bakıcılarının dil ilişkisi gözeterek yaş ve becerilerine uygun bilgiyi, programları ve hizmetleri anlamlı bir şekilde almalarını sağlamaktır. Okuryazarlık, öğrenme ve okumanın desteklenmesi, bu misyonun başarıya ulaşmasının merkezinde olduğu gerçeği evrensel olarak kabul görmektedir.

Çocuk kütüphanesinin amacı

Çocuk kütüphanesinin amacı, her yaşta ve çeşitli becerilere sahip çocukların eğitim, bilgi ve kişisel gelişimindeki ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli ortamlarda kaynaklar ve hizmetler sağlamaktır. Bu ayrıca, çocukların sağlığını ve mutluluğunu destekleyen dinlenme ve boş zaman aktivitelerini de içerir. Çocuklara yönelik kütüphane hizmetleri, çocuğun geniş ve çeşitli bilgi, fikir ve görüşlere erişmesini sağlayarak demokratik bir toplumun gelişiminde ve korunmasında önemli bir rol oynamaktadır. [Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi \(The United Nations Convention on the Rights of the Child \(UNCRC\)\)](#), çocuklar ve gençlerle ilgili kütüphane politikası ve uygulamasının geliştirilmesine destek sunmaktadır. Sözleşmede, bir çocuğun hayatının tüm yönlerini kapsayan ve dünyanın her yerinden tüm çocukların hak ettiği medeni, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklara yer veren 54 madde bulunmaktadır. Çocuklar, bilgi ve eğitim hakları için kütüphanelere güvenebilmelidir ve çocuk kütüphanecileri de, okuryazarlığın geliştirilmesinde ile okuryazarlık ve okumanın önemi hakkında bilginin yaygınlaştırılmasında kilit rol oynadıklarından, çocuk haklarını desteklemede ön sıralarda bulunmalıdır. Evrensel okuryazarlık, [Dünyamızı Dönüştürmek: Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi \(Transforming Our World the United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development\)](#) vizyonunda kabul edilmektedir.

Dil, okuryazarlık ve okuma geliştirme fırsatları önemlidir. Çocuk kütüphanesi, çocuklar ve aileleri için kaynaklara ve hizmetlere anlamlı erişimi kolaylaştırarak bu becerilerin geliştirilmesine yardımcı olmada kilit bir ortaklık rolüne sahiptir.

Hedefler;

- Her çocuğun boş zamanlarında bilgi edinme, okuryazarlık, kültürel gelişim, yaşam boyu öğrenme ve yaratıcı programlar yapma hakkını kolaylaştırmak
- Çocukların çok geniş bir yelpazeyi kapsayan uygun kaynaklara ve medyaya erişmelerini sağlamak
- Çocukların dijital medya bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak
- Okuma ve okuryazarlığa yönelik kültürel ve eğlenceli programlar sağlamak
- Çocuklar, ebeveynler ve bakıcılar için çeşitli etkinlikler sağlamak
- Çocukların önündeki engelleri aşmalarını, özgürlüklerini ve güvenliklerini savunmak
- Çocukları kendine güvenen ve yetkin bireyler ve vatandaşlar olmaya teşvik etmek
- Ekonomik olarak baskın grubun gerisinde olanlar da dâhil olmak üzere toplumdaki tüm çocuklara ve ailelerine programlar ve hizmetler sunarak toplumsal birlikteliğe katkı sağlamak.

Çocuk kütüphanesinin yönetiřimi

Yönetişim, politika ve uygulamaların belirlenmesi ve denetlenmesi ile ilgilidir. Çocuk kütüphanesinin amacını belirlemek ve ne tür farklılıklar yaratacağıyla ilgili niyeti ortaya koyacak olması bakımından vizyonu ilgilendirmektedir. İyi yönetim ayrıca kuruluşun açıklık ve şeffaflık standartlarını karşılaması, dürüstlikle ve iyi niyetle hareket etmesi ile ilgilidir. İşlevlerini yerine getirmede gereken hizmet düzeyini korumak için, çocuk kütüphaneleri mevzuatla ve sürekli olarak finansmanla desteklenmelidir. Çocuk kütüphanelerinin yöneticileri, finansal yönetim, veri koruma, sağlık ve güvenlik, çocuğun korunarak güvence altına alınması ile ilgili mevzuatı içerecek olan kütüphanenin işleyişini etkileyen tüm yasaların farkında olmalıdır. Hizmet sunumuna yönelik politikaların geliştirilmesini sağlamak ve mevcut kaynaklardan en etkin şekilde yararlanabilmek için çocuk kütüphanesinin başarısında yeterli düzeyde finansman çok önemlidir. Bu, yönetişimin bir başka yönü olan kaynaklardan sorumlu olma konusunda iyi bir yöneticilik gerektirmektedir. Çocukların ve ailelerinin yaşamları üzerinde gerçek bir etki yaratabilmek için politikalar uygulanmalıdır.

Bölüm B

İnsan kaynakları - yeterlilikler ve bilgi

Çocuk kütüphanecileri, kişilerarası beceriler, sosyal farkındalık, takım çalışması ve liderlik ile çalıştıkları organizasyonun uygulama ve prosedürlerinde yeterlilik gibi çeşitli beceri ve niteliklere ihtiyaç duyarlar. Çocuk hizmetlerinde mesleki bilgi yanında çocuk gelişimi ve psikoloji hakkında teorik bilgiye sahip olan uzman bir personele sahip olmak önemlidir. Etkili ve profesyonelce yönetilen çocuk kütüphaneleri eğitilmiş ve kendini mesleğine adanmış, hizmet verdikleri toplumda çocukların ve ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için hizmet ve

programlar tasarlayacak, planlayacak, organize edecek, geliştirecek, yönetecek ve değerlendirecek bir çocuk kütüphanecisine ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca çocuk kütüphanecileri sosyo-ekonomik koşullar, kültür, ayrıcalık, dil, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, yetenek ve diğer çeşitliliklerin getirdiği engellerin kaldırılmasında çocukları destekleyeceklerdir.

IFLA Çocuklar ve Genç Yetişkinler Bölümüne (IFLA Children and Young Adults Section) göre, etkili ve yetkin çocuk kütüphanecisi:

- İletişim, dil ve okuryazarlık dâhil olmak üzere çocuk gelişimi ve psikolojisi teorilerini ve bunların kütüphane hizmetlerine etkilerini anlar.
- Yerel toplumdaki tüm çocukların ve ailelerinin ihtiyaçlarını belirlemek için geliştirilmiş teknikleri kullanır.
- Yerel toplumdaki tüm çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli eğlenceli ve ilgi çekici programlar ve etkinlikler tasarlar, etkili bir şekilde sunar ve değerlendirir.
- Mevcut çocuk kültürünün bilgi ve yönetimini gösterir: Edebiyat, oyunlar, müzik ve filmler, çocukların dijital içerik ve medya kullanımı ve geniş kapsamlı ve çocuk dermesine uygun çeşitli katkıları olan diğer materyaller.
- Gelişen teknoloji, dijital dünya ve sosyal medyadaki eğilimler ile bunların çocuk kütüphanesi hizmetlerine etkilerinden haberdardır.
- Kütüphane kaynaklarına, programlarına ve etkinliklerine katılımın kolay olmasını sağlamak için çocuklar ve aileleri için sıcak ve destekleyici bir ortam sağlar.
- Toplumsal katılımın ve ortaklıkların geliştirilmesini kolaylaştırır.
- Toplum içinde çocuklara ve ailelerine hizmet eden diğer kuruluşlarla ortak hedeflere ulaşmak için iletişim kurar ve işbirliği yapar.
- Çocuklar ve aileleri ile etkili iletişim kurar.
- Çocuk kütüphanesi hizmeti için amaçlar belirler, planlar ve öncelikleri ortaya koyar.
- Çocuk kütüphanesinin amaç ve önceliklerini yerine getirmek için meslektaşlarıyla yaratıcı ve etkili bir şekilde çalışır.
- Hizmet hedeflerine ulaşmaya yardımcı olmak için çocuk kütüphanesinde bulunan bütçe kaynaklarını planlar, yönetir, kontrol eder ve değerlendirir.
- Kendi kendini değerlendirir, mesleki gelişim fırsatlarını sürekli olarak üstlenir.

Yetkinliklerin diğer örnekleri, 0-14 yaş arası çocuklar için [Halk Kütüphanelerinde Çocuklara Hizmet Veren Kütüphanecilere Yeterlilikler \(Competencies for Librarians Serving Children in Public Libraries\)](#) öneren Amerikan Kütüphane Derneği'nin (American Library Association (ALA)) bir bölümü olan Çocuklara Kütüphane Hizmeti Derneği (The Association for Library Service to Children (ALSC)) tarafından verilmektedir. Genç Yetişkin Kütüphane Hizmetleri Derneği (The Young Adult Library Services Association (YALSA)), [Kütüphane Personeli İçin Genç Hizmetleri Yeterliliklerini \(Teen Services Competencies for Library Staff\)](#) yayınlamıştır.

Çocuk kütüphanecilerinin eğitimi, gelişimi ve çalışması

Çocuklar için kütüphane hizmetlerinin kalitesi ve etkinliği, sürekli olarak bilgilerini ve becerilerini geliştirmesi ve güncellemesi gereken personelin uzmanlığına bağlıdır. Aslen [UNESCO / IFLA Halk Kütüphanesi Manifestosu 1994'te \(UNESCO/IFLA Public Library Manifesto 1994\)](#) belirtildiği gibi: “Kütüphaneci, kullanıcılar ve kaynaklar arasında aktif bir aracıdır. Yeterli hizmetin sağlanması için kütüphanecinin profesyonel ve sürekli eğitimi vazgeçilmezdir.”

[IFLA Sürekli Mesleki Gelişim Kuralları: İlkeler ve En İyi Uygulamalar \(IFLA Guidelines for Continuing Professional Development: Principles and Best Practices\)](#), bireysel kütüphane ve bilgi profesyonelinin, sürekli olarak bilgi ve becerilerini geliştirmekten, meslek yaşamı boyunca öğrenmeye devam etmekten sorumlu olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte, işverenler personel geliştirme programları sağlamaktan ve sürekli eğitime destek vermekten sorumludur. Bu, örgütsel bağlılık ve etkin personel politikası, prosedürlerinin uygulanması ve personelin öğrenmesi için yeterli bütçe ve zamanın tahsis edilmesini gerektirir. Eğitimli profesyonel çocuk kütüphanecilerinin yetişmesi için, hizmetin her alanında eğitim ve öğretim olmalıdır. Buna, tüm gruplara kültürel olarak duyarlı, eşit hizmet sunmak için personel eğitimi de dâhildir. Çocuk kütüphaneciliği, herhangi bir halk kütüphanesi eğitim programı müfredatının bir parçası olmalıdır.

Etik standartlar ve değerler

Çocuk kütüphanecileri, çocuklarla, aileleriyle, diğer çalışanlarla ve toplumdaki ortak kuruluşlarla çalışmalarında yüksek etik standartları koruma sorumluluğuna sahiptir. Toplumdaki tüm çocuklar ve genç yetişkinler, yeteneklerinden ve geçmişlerinden bağımsız olarak eşit bir şekilde ele alınmalıdır. Çocuk kütüphanecileri, bilgi ve hizmetlere eşit ve ücretsiz erişime kendini adanmıştır. Bu, [IFLA Küresel Vizyon Raporu Özetinde \(IFLA Global Vision Report Summary\)](#) örneklenmiştir. Kültürel yetkinliği göstermeli ve yerel toplumda hangi çocuklara hizmet edildiğini, hangi programların sunulduğunu veya materyallerin nasıl seçildiğini, sergilendiğini ve kullanıma nasıl sunulduğunu belirlemek için kişisel tutum ve görüşlere izin vermemelidir.

2012 yılında IFLA Yönetim Kurulu (IFLA Governing Board) tarafından onaylanan [IFLA Etik ve Mesleki Davranış Kuralları \(IFLA Code of Ethics and Professional Conduct\)](#)'nda, bireysel kütüphanecilere ve diğer bilgi çalışanlarına rehberlik etmek için bir dizi etik öneri olarak sunulmaktadır. Bu öneriler, elbette çocuk kütüphanecileri için de geçerlidir ve şu alanları kapsamaktadır:

- Bilgiye erişim
- Birey ve topluma karşı sorumluluklar
- Mahremiyet, gizlilik ve şeffaflık
- Açık erişim ve fikri mülkiyet
- Tarafsızlık, kişisel dürüstlük ve mesleki beceriler
- Meslektaş ve işveren / çalışan ilişkisi

- Örnekler ve daha fazla bilgi için lütfen ilgili belgeye bakınız

IFLA Bilgiye Erişim ve İfade Özgürlüğü Danışma Komitesi (IFLA Freedom of Access to Information and Freedom of Expression (FAIFE) Advisory Committee), dünyanın dört bir yanındaki [kütüphaneciler için 60'tan fazla profesyonel etik kural](#) derlemiştir. Bu kurallar geleneksel olarak ulusal kütüphane veya kütüphaneci dernekleri ya da bazı durumlarda devlet kurumları tarafından kabul edilmiştir. Kayıt altına alınmış bilgiye eşit erişim ile bilgi ve entelektüel özgürlüğün öz değerleri, [İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 19. Maddesinde](#) ve [IFLA'nın temel değerlerinde](#) yer almaktadır.

Bütçe ve mali kaynakları finanse etmek ve yönetmek

Finansman, [IFLA Global Vision](#)'da belirtildiği gibi, kütüphaneler için en büyük zorluklardan biridir ve çocuk kütüphaneleri karar vericilerin değer ve etkiyi anlamalarını sağlamalıdır. Çocuk kütüphanesinin, toplum ihtiyaçlarını karşılamak üzere hizmet ve programlar sağlamak için uygun bir bütçe tahsisine ihtiyacı vardır. Çocuk kütüphanecilerinin, bu yerel koşulları dikkate alacak yönetim otoritelerine ve dış kurumlara bir finansman teklifi geliştirebilmelerine ihtiyaç vardır. Yeterli finansman, çocuk kütüphanesinin başarısı için çok önemlidir ve yalnızca bir kütüphane kurulduğunda değil, sürekli ve düzenli bir şekilde sürdürülmesi gerekir. Uzun vadede uygun düzeyde finansman olmadan, hizmet sağlama adına politikalar geliştirmek ve mevcut kaynakları en etkin şekilde kullanmak mümkün değildir. Herhangi bir program veya projenin uygulanması 'bu harika bir fikir ama bunun için nasıl ödeme yapacağız?' şeklinde karşılık bulabilir. İdeal olarak, çocuk kütüphanesi personeli, bütçeyi geliştirmek ve yerel halktaki çocuklara kaliteli kaynaklar ve hizmetler sunmak adına doğru seçenekleri keşfetmek için üst yönetim ile birlikte çalışmalıdır.

Çocuk kütüphanecileri, çocuk kütüphanesinin ihtiyaçlarını nasıl tespit edeceğini ve nasıl bir bütçe planı geliştireceğini bilmelidir. Bunu gerçekleştirmek için aşağıdakilerin yapılması faydalı olacaktır:

- Bağlı bulunduğu kurumun bütçeleme sürecini anlamak
- Mevcut işlemleri finanse etmek için genellikle yıllık bazda hazırlanan işletme veya gelir bütçeleri de dâhil olmak üzere bütçe döngüsünün zaman çizelgesini bilmek
- Bütçe hesap verebilirliği süreçlerinin farkında olmak
- Bütçelemeye dâhil olan temel personelin kim olduğunu bilmek

Çocuk kütüphanesi için bütçe planının bileşenleri aşağıdakileri içerir (ancak bunlarla sınırlı değildir):

- Yeni kaynaklar (örneğin kitaplar, süreli yayınlar, oyuncaklar ve oyun ekipmanları, multimedya ve dijital malzemeler, Makerspace faaliyetleri için ekipman)
- Yeni cihazlar (tabletler, konsollar)
- Eğer bağlı bulunduğu halk kütüphanesinin genel Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) bütçesinde bulunmuyorsa, BİT ekipmanı, yazılım ve lisanslama maliyetleri
- Sarf malzemeleri ve idari malzemeler

- Tanıtım etkinlikleri ve materyalleri
- Programlar ve faaliyetler için fon
- Tanıtım ve pazarlama için fon
- Personel eğitimi ve gelişimi
- Personel maaşları
- Kira, temizlik, ısıtma ve aydınlatma gibi genel giderler
- Kütüphane yönetim sistemi maliyetleri

Maaşlar ve personel eğitimi için personel masrafları, çocuk kütüphanesi bütçesine dâhil edilebilir veya halk kütüphanesi genel personel bütçesine dâhil edilmesi daha uygun olabilir. Çocuk kütüphanecisi, personel için kullanılacak para miktarı, çocuk kütüphanesinin kaç saat açık olabileceği, hangi kalitede ve yelpazede hizmetlerin sunulacağı konularında yakından ilgili olduğu için bu masrafların tahmininde yer almalıdır.

Programları, hizmetleri ve girişimleri; izlemeye, değerlendirmeye, gözden geçirmeye ve raporlamaya ihtiyaç vardır. Bu bilgiler, bütçenin nasıl kullanıldığını gösterecek olan bir yıllık rapora dâhil edilebilir. Bu, çocuk kütüphanesi programına ve kaynaklarına harcanan para miktarının, görevlerini yerine getirmek ve politika hedeflerine ulaşmak için yeterli olup olmadığını gösterecektir. Yıllık raporlar, kütüphane hizmetlerinin ve programlarının kalitesinin kanıtlarını ve bunların kullanıcı topluluğu üzerindeki etkisini içermelidir (bkz. Bölüm G Değerlendirme ve Etki).

Fon kaynakları

Halk kütüphanelerini finanse etmek için çeşitli finansman kaynakları kullanılır, ancak her bir kaynaktan sağlanan finansman oranları her ülkedeki yerel faktörlere bağlı olarak değişecektir. Birincil kaynaklar vergilendirme ile yerel, bölgesel veya merkezi düzeyde blok hibelerdir. Kütüphaneler, finansman kuruluşları veya özel kişilerden gelen bağışlar, ticari faaliyetlerden elde edilen gelirler veya kullanıcı ücretleri ve ortak kuruluşların sponsorluğunu içerebilecek proje fonu için ek gelir kaynakları aramalıdır. Şehir, bölge veya eyalet finansmanı tarafından maddi olarak desteklenmeyen topluluk kütüphaneleri, yıllık olarak diğer kaynaklardan finansman sağlamalıdır.

Ortaklıklar ve işbirliği

Halk kütüphaneleri, yaygın, misafirperver ve erişilebilir altyapıları nedeniyle, yerel topluluk için çok önemli bir ortaktır. Etkili ve sürdürülebilir ortaklıklar kurmak, toplumdaki farklı yeteneklere sahip tüm çocuklar için en iyi olanakları, hizmetleri ve fırsatları sağlamaya yardımcı olabilir. Çocuk kütüphanecileri, yaşam boyu öğrenme ve eğitimde toplumun en iyi biçimde katılımını ve bütünleşmesini sağlamak için diğer toplum kurumları ve paydaşlarla güçlü ortaklıklar geliştirmeli ve işbirliği içinde çalışmalıdır. Ortaklıklar, örgütlerin veya ajansların ortak gündemler elde etmek amacıyla işbirliği yapmak için bir politika yönergesine sahip olduğunda stratejik düzeyde yapılabilir. Kütüphaneciler, kendi aralarında ve diğer uygulayıcılar ile işbirliği yapma ve uygulama toplulukları geliştirme geleneğine sahiptir.

Kütüphane personeli, toplumdaki diğer gruplarla çocukların ihtiyaçlarını karşılayan ortaklıklar oluşturma yeteneğine sahip olmalıdır. Araştırma kanıtları, kütüphane hizmetinin okullar, gençlik çalışmaları, hastaneler (doktorlar ve çocuk doktorları) ve diğer sağlık merkezleri, sosyal hizmetler, yerel işletmeler, kültür ve sanat grupları, gönüllü sektörler ve sivil toplum kuruluşları gibi toplumsal kurumların çalışmalarına doğal olarak bağlı olduğunu göstermektedir. Bu sektörlerin her biriyle işbirliği yapmak, özellikle çocuklar ve aileleri için okumayı teşvik eden etkinliklere katıldıklarında veya toplumdaki erişim engelleri ele alındığında oldukça değer katmaktadır.

Toplumsal ortaklara katılım, kütüphanenin yeni hedef kitlelere ve daha fazla potansiyel kullanıcı ile bağlantı kurulmasını sağlayacak ve etki alanını genişletecektir. Bu, toplumdaki çocukların ve ailelerin ihtiyaçlarını karşılamak için yeni ve iyileştirilmiş hizmetlerin geliştirilmesine ve sağlanmasına yardımcı olabilir. Yerel topluluk örgütlerini dâhil etmek, çocuk kütüphanecilerine aşağıdakileri yapma fırsatı sunar:

- Hizmet verilen çocukların profilini doğru bir şekilde tanımlama
- Yerel düzeyde dil, ekonomik ve kültürel açıdan farklı topluluk üyelerinin ihtiyaç ve önceliklerini belirleme
- Hem kütüphanede hem de ortak kuruluşlarda yeni ve mevcut programlar için tanıtım fırsatları sunma
- Tüm ortaklara iyi hizmet eden ortaklıklarda bulunma.

Okul Öncesi, anaokulları ve diğer eğitim kurumları da çocuk kütüphanecileri için önemli ortaklardır. Çocuk kütüphanecisi, okulların yararı için çeşitli özel programlar düzenlemelidir. Örneğin:

- Kütüphane ziyaretleri
- Kütüphane oryantasyon programları
- Bilgi okuryazarlığı dersleri
- Okuma teşviki
- Ödünç verme hizmetleri
- Kültürel programlar
- Ev ödevi kulüpleri ve ev ödevi desteği
- Yazar / hikâye anlatıcısı ziyaretleri
- Uygulayıcılar için buluşma alanı

Bölüm C

Derme geliştirme ve yönetimi

Çocuk kütüphaneleri, gelişimsel olarak tüm yaş gruplarının ihtiyaçlarına uygun ve çeşitli materyali farklı formatlarda sağlamalıdır. Çocuk kütüphanesi dermesinin boyutu ve içeriği için evrensel standartlar bulunmamaktadır. Derme ve hizmetler, geleneksel materyallerin

yanı sıra her türlü uygun medya ve modern teknolojiyi içermelidir. Çok çeşitli görüşler, değerler ve fikirler kütüphane dermesi ve çevrimiçi erişilebilir materyallere yansıtılmalıdır. Kütüphanede bulunan basılı veya çevrimiçi erişilebilir materyaller bir çok görüş, değer ve fikri yansıtılmalıdır. Halk kütüphanesinin hizmet sunduğu tüm topluluklar, çocuk kütüphanesinin kaynaklarında da temsil edilmelidir. Çocuklar ve aileleri materyal seçiminde yer almalıdır. Derme çekici, güncel, iyi durumda ve çocukların sezgisine uygun şekilde düzenlenmiş olmalıdır

Materyallerin içeriği çeşitli ve yerel olarak ilgili olmalıdır. Örneğin;

- Toplumda konuşulan tüm yerel dillerdeki materyaller
- Yerel yazarlar ve resimleyenler tarafından oluşturulan materyaller
- Yerel okul ihtiyaçlarını destekleyen kaynaklar

Çeşitlilik, mevcut kaynaklarda aşağıdaki nitelikleri haiz materyallerin sağlanmasıyla temsil edilmelidir:

- Kapsayıcılığı, örneğin cinsiyet kimliğindeki çeşitliliği, yetenekleri, sosyo-ekonomik arka planları, cinsel yönelimi ve aile kompozisyonlarını yansıtan
- Cinsiyet ve ırk temsilleri konusunda dengeli

Derme geliştirme için bir kaynak olan [IFLA'nın Resimli Kitaplar Dünyası \(The World Through Picture Books\)](#) kütüphaneciler tarafından seçilen, dünyanın dört bir yanından resimli kitapları sunmaktadır.

Toplumdaki tüm çocukların yerel topluluk kültürünü ve dünyasını yansıtan, yüksek kaliteli yeni malzeme ve kaynakları seçme şansını sağlamak için kütüphane dermesinin sürekli olarak gözden geçirilmesi ve geliştirilmesi önemlidir. Bu uygulama, çok kültürlü materyalleri ve engelli çocuklar için kaynakları, LGBTQ + çocukları, arkadaş edinmeyi ve zorbalığa karşı korumayı içerir.

Örneğin, engelli bir karaktere sahip hikâye, engelli bir çocuğun kendilerini olumlu bir şekilde yansıttığını görmesine ve tüm çocuklara sahip olamadıkları yaşam deneyimleri hakkında bilgi sağlamasına yardımcı olabilir.

Aşağıda yer verilen liste tam olmamakla birlikte, tipik bir çocuk kütüphanesine aşağıdaki kütüphane materyalleri sağlanabilir:

- Her yaşa uygun kurgu ve kurgu dışı
- Danışma kaynakları
- Topluluğun ana dilindeki kaynaklar
- Topluluktaki azınlık dillerindeki kaynaklar
- Bilgisayar oyunları
- Oyuncaklar

- Oyunlar ve bulmacalar
- Müzik aletleri
- Eğitim materyalleri
- Sesli kitaplar
- Duyusal malzemeler
- Bebekler için hazine sepetleri
- Makerspace programlaması için ekipman, araçlar ve malzemeler
- Diğer topluluk örgütleriyle ortaklaşa çalışarak, kütüphaneler gelişimsel öğrenme materyallerini, örneğin işaret dilinde DVD'ler veya Braille Alfabeti ile oluşturulmuş kitapları ödünç verebilirler.

Formatlar

Materyaller çeşitli formatlarda sunulmalıdır. Bu formatlar tam olmamasına ve yeni biçimlerin çıkabilme durumuna rağmen, aşağıdaki formatlardaki materyaller bir çocuk kütüphanesi dermesine dâhil edilebilir:

- Fiziksel formatlarda (basılı ve elektronik) kitap, sesli kitap, çizgi roman, dergi, CD, DVD, video oyunu ve görme engelliler için Braille materyalleri
- Dijital formatlarda çevrimiçi müzik kayıtları, filmler, e-kitaplar, eğitsel ve eğlence yazılımı, yerel ve küresel eğitim kaynaklarının veri tabanları

Derme geliştirme ve yönetimi politikası

Her bir halk kütüphanesi sistemi, çocuklara verilecek hizmetler için kütüphanenin bağlı bulunduğu yönetim organı tarafından onaylanmış yazılı bir derme geliştirme ve yönetimi politikasına sahip olmalıdır. Politika, çocuklar için kütüphane dermesinin geliştirilmesi ve yönetilmesine dair tutarlı bir yaklaşım sağlamalıdır. Bir politika belgesi, gelecek planlaması için temel sağlar ve özellikle finansal kaynaklar tahsis edildiğinde önceliklerin belirlenmesinde yardımcı olur. Resmi politika belgeleri, hem kullanıcılar ve yöneticiler hem de fon veren kuruluşlar ile iş yaparken kütüphanenin durumunun belirlenmesinde yardımcı olabilir. Bu belgeler, kuruluşun belirtilen hedeflerini destekleyerek hesap verebilirliği ve kararlaştırılan hedeflere bağlılığı gösterir. Derme geliştirme hakkında daha detaylı bilgi için, 4. Bölümde yer verilen Halk Kütüphanesi Hizmeti: Gelişim İçin IFLA/UNESCO Rehberi (2001)'e ([The Public library service: IFLA/UNESCO guidelines for development](#)) bakınız.

Fiziksel ve Dijital Kaynaklar

Bir çocuk kütüphanesinin fiziksel ve dijital kaynakları arasında araç-gereçler, ekipman ve kaynak dermesi bulunur. Materyaller mümkün olduğunca indirilebilir olmalıdır. Kütüphane web siteleri ve dijital içerik ürünleri, WCAG 2.0 - Web İçeriği Erişilebilirlik Rehberiyle ([WCAG 2.0 \(Web Content Accessibility Guidelines\)](#)) uyumlu olmalıdır. Uyarlanabilir teknolojileri kullanan insanlardan ekipman ve hizmetleri kullanılabilirlik açısından test etmelerini istemek iyi bir uygulamadır.

Çocuk kütüphanecileri, kütüphanedeki çocuklara ek materyaller sunmak için basılı materyalleri okumada güçlük çeken engelli kişilere hizmet veren özel bir kütüphaneyle işbirliği yapmayı düşünmeli ya da eve teslim seçeneklerini dikkate almalıdır. Ayrıca bu kütüphaneler, özel olarak tasarlanmış, tamamen erişilebilir kütüphane katalogları ve dijital içerik ürünleri sunabilir.

Çocuk kütüphanesinde teknoloji

Kütüphaneciler, çocukların ve genç yetişkinlerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Çocuk kütüphaneleri, okuma ve öğrenme ihtiyaçlarını destekleyebilecek yeni teknolojilerin avantajını kullanmak için potansiyel olarak iyi bir konumdadır. Teknoloji çoğu çocuk için heyecan, gösteri ve eğlence demektir. Kütüphaneler, çocukların hem teknolojiyi kullanabilecekleri, kaynaklara ve bilgilere erişebilecekleri hem de bu bilgileri eleştirel olarak değerlendirmeyi öğrenebilecekleri bir yer olmalıdır. Ebeveynlere, bakıcılara ve eğitimcilere, çocukların gelişim becerilerini desteklemek için kütüphanenin sağladığı teknolojinin nasıl kullanılacağıyla birlikte teknolojinin nasıl seçileceği ve güvenle kullanılacağıyla ilgili rehberlik sağlanmalıdır. Çocukların ve genç yetişkinlerin dijital yeterliliklerini anlamak ve uygun okuryazarlık programlarını uygulamak için araştırmaya ihtiyaç olabilir.

Kütüphaneciler, kütüphaneyi güvenli bir yer olarak tanıtmalı, çocuklara, genç yetişkinlere, ebeveynlere ve bakıcılara çevrimiçi ortamları kullanırken güvende olmalarına yardımcı olma konusunda rehberlik etmelidir. Kütüphane personeli, dijital medya kullanımını kolaylaştırmak için gerekli bilgi ve beceriye sahip olmalıdır. Çocuklar ve Genç Yetişkinler (C&YA) Bölümü'nün, "[Kütüphanede Sosyal Medya, Çocuklar ve Genç Yetişkinlere Yönelik Beyan - Güvenlik, Gizlilik ve Çevrimiçi Davranış](#)" ([Statement on Social Media, Children and Young Adults @the Library - Safety, Privacy and Online Behavior](#)) adlı dokümanı bu konuda rehberlik eder. Dijital okuryazarlık programları ve rehberleri, çocukları 'sahte haberler', çevrimiçi zorbalık, istismar ve nefret kampanyaları gibi konular hakkında eğitmeye yardımcı olabilir.

Çocuk kütüphanesi, kütüphanenin yetişkin bölümü ile aynı önceliğe sahip BT donanımlarıyla donatılmalıdır. Çevrimiçi kütüphane katalogları (OPAC), multimedya terminalleri, internet terminalleri, tabletler ve çeşitli yazılımlar (kütüphane içinde ve ödünç olarak kullanılmak üzere) sağlanmalıdır. Kütüphaneler genellikle yüksek hızlı internet erişimi için önemli bir toplum merkezidir. Kütüphaneciler, kendi ülkelerindeki çocukların internete erişimi ile ilgili yasal hususları göz önünde bulundurmalıdır.

Bilgisayarlar, diğer dijital cihazlar ve ücretsiz internet erişimi, evlerinde bu kaynaklara sahip olmayanlar için önemli bir boşluğu doldurmaya yardımcı olabilir. Çocukların evde internet erişimi olmadığı durumlarda, materyaller çocuğun cihazına yüklenebilir veya ödünç alacağı cihazlara önceden yüklenebilir. Mümkün olduğunda, indirilebilir materyaller, yerleşik erişilebilirlik özelliklerine sahip akıllı telefonlar ve tabletler gibi popüler cihazlarla uyumlu olmalıdır. Bu cihazlar daha pahalı özel teknolojilere olan ihtiyacı azaltır ve aynı zamanda engelli çocukların eşit erişime sahip olmalarını sağlayabilir. 'Maker' teknolojisine sahip kütüphaneler (örneğin bir 3D yazıcı) erişilebilir program materyalleri üretmek için kullanılabilir.

Bölüm D

Programlar ve Sosyal Destek Faaliyetleri

Etkili programlama ve sosyal yardım faaliyetlerinin yerel halkın değişen nüfusunu ve çeşitliliğini yansıtacak şekilde tasarlanması gerekir. Bu tasarım, topluluğun demografik kompozisyonunun anlaşılmasını gerektirir. Çocuk kütüphanecileri, bu toplulukların kendine özgü ihtiyaçlarını yansıtan hizmetler, programlar ve kaynaklar sağlayarak ve bu topluluklarla etkileşime girerek, onları dinleyerek, yerel topluluklarla ilgili çalışmalarında sosyal eşitliğe çeşitlilik, katılım ve bağlılık gösterebilirler. Kütüphanecilerin müşterilerini gözlemlemesi, dinlemesi ve ihtiyaçlarına uygun hizmetleri planlaması önemlidir.

Halk kütüphaneleri, okumayı öğrenme sürecini desteklemek ve çocuklar için kitap ve diğer medyayı tanıtmak konusunda özel bir sorumluluğa sahiptir. Çocuk kütüphaneleri, çocuklara okuma zevkini deneyimlemeyi, bilgiyi keşfetme heyecanını ve hayal gücünü kullanma fırsatı sunar. Çocuklar, ebeveynleri ve bakıcıları, bir kütüphaneden en iyi şekilde faydalanmaları ve basılı ve elektronik ortamların kullanımında becerilerini nasıl geliştirecekleri ile ilgili desteklenmelidir. Çocuk kütüphanecileri, aktif bir aracı olarak okuma güvenini ve okuma zevkini artırma ve çocukların okuma deneyimlerini paylaşmaları için fırsatlar sunarak okuyucu gelişimini teşvik eder. Çocuk kütüphanesi, her türden yeteneğe sahip çocuklar için hikâye anlatımı, kütüphanenin hizmetleri ve kaynakları ile ilgili etkinlikler gibi özel programlar sağlamalıdır. Çocukları ve genç yetişkinleri okuma kulüpleri, özel ders verme ve toplu kaynak kullanımı gibi ortak etkinliklerin oluşumuna dâhil etmek de, aralarında bağ kurmak adına önemlidir.

Faaliyetler ve programlar şunları içerebilir:

- Kütüphane uyum programları
- Bilgi okuryazarlığı ve aile okuryazarlığı faaliyetleri
- Okumayı teşvik ve okuyucu gelişimi
- Ödünç verme hizmetleri
- Okuma kulüpleri
- Kültürel programlar
- Ödev kulüpleri
- Yazar ziyaretleri ve hikâye anlatımı etkinlikleri
- Drag Queen Storytime (Kadın Elbiseli Eşcinsel Hikâye Zamanı) veya Rainbow Storytime (Gökkuşluğu Hikâye Zamanı) gibi LGBTQ + programları
- Bebek ve yürümeye başlayan çocuk Rhyme Time (Kafiyeli Şiir Zamanı)
- El sanatları faaliyetleri
- Kodlama kulüpleri ve etkinlikleri
- Makerspace faaliyetleri
- Yaratıcı oyun

- Müzik ve drama etkinlikleri

Kütüphane, topluluğa desteğini daha ileriye taşımak için örneğin, engelli çocuklar, göçmenler, mülteciler ve bir şekilde yaşamları lekelenmiş olanlar da dâhil tüm topluluk üyelerine hizmet sağlamalıdır. Kütüphane, toplumsal entegrasyonu desteklemek için; engellilik organizasyonlarını kütüphanedeki erişilebilir koleksiyonlar ve hizmetler hakkında bilgilendirmeli ve onları sosyal yardım ve program geliştirmeye dâhil etmelidir. Çocuk kütüphanecileri, genellikle [disleksi](#) veya otizm gibi öğrenme güçlüğü çeken çocukları belirleyen ilk kişi olan eğitimcilere ulaşabilir. Erişilebilirlik hakkında bilgi, kütüphane web sitesi aracılığıyla ve ayrıca da tanıtım materyalleri ile desteklenerek sağlanmalıdır. İzleyici içindeki bir çocuğun bir engeli olup olmadığı her zaman açık olmadığından, tüm programlar ve faaliyetler kapsayıcı nitelikte olmalıdır.

Bölüm E

Mekânın Tasarımı ve Sıcak (Hoş Karşılanan) Bir Mekân Yaratılması

Çocuk kütüphanesi, halk kütüphanesi içinde uygun bir alana sahip olmalıdır. Topluluktaki tüm yaş gruplarına yönelik hizmetlerin barındırıldığı kütüphane binalarında, çocuklara tüm kütüphane alanından uygun oranda bir bölüm ayrılmalıdır. İdeal olarak, çocuk hizmetlerinin kütüphane binası içinde kendi alanına ihtiyacı vardır. Çocukların alanı, kolaylıkla tanınabilir özellikte ve kütüphanenin diğer bölümlerinden farklı olmalıdır.

Çocuk kütüphanesinde alanın, şimdiki ve gelecekteki ihtiyaçları karşılamak için iyi tasarlanması gerekir. Fiziksel alan, depo, personel ve finansman ile birlikte yönetilmesi gereken bir kaynaktır. Alan, farklı yaş gruplarının ihtiyaçlarını karşılamamanın yanı sıra, farklı türden aktiviteler yapılmasına uygun olmalıdır - örneğin, tarama (araştırma) yapan veya ders çalışan bireyler; alanı sosyal olarak kullanan aileler veya genç grupları, daha büyük olaylar; hikâye anlatımı, bebek ve yeni yürümeye başlayan çocuklar için Rhyme Times (Kafiyeli Şiir Zamanı), ev ödevi kulüpleri ve yazar sunumları gibi daha kapsamlı etkinlikler.

Kütüphaneler, belirli yaş gruplarına hitap eden bir dizi cazip hizmetler ve olanaklar sunarak çocukları ve genç yetişkinleri çekmeyi amaçlamaktadır. Bu, konuksever bir fiziksel alan yanında her yaştan çocuğun kütüphaneyi davetkâr, çekici, zorlayıcı ve tehdit edici olmayan bir yer olarak görmelerini gerektirir. Çocuk kütüphanesi buluşma, oyun oynama ve iletişim kurma yeridir. Bu alan güvenli, destekleyici, farklı fikir alışverişini kolaylaştıran ve misafirperver (sıcak) bir alan olmalıdır. Davetkâr bir atmosfer ve iyi tasarım, çocukları kütüphanede okumaya ve oradan ayrılmamaya, tüm kütüphane kaynaklarını kullanmaya teşvik eder. Dil ve edebiyatın ortaya çıkması kitap ve okuma ile başlar, bu nedenle de çocukların kitaplarla zaman geçirebileceği ve hikâyeleri dinleyebileceği yerlere ihtiyaç vardır.

Çocuk kütüphanesi olanaklarının büyüklüğü ve tasarımı için evrensel standartlar yoktur. Çocuklar için kütüphane olanaklarının planlanmasında aşağıdakiler göz önünde bulundurulmalıdır:

- Merkezi konum, mümkünse zemin katta

- Kullanıcıların yaş aralıklarına uygun tasarım
- Özel ihtiyaçları olanlar da dâhil olmak üzere tüm kütüphane kullanıcıları için uygun tasarım
- Kitap, gazete ve dergi dermesi, basılı olmayan kaynaklar ve depolama, okuma alanları, iş bilgisayar istasyonları, sergi alanlarına yeterli oranda yer veren alanlar ve kütüphane personeli için çalışma alanları
- Çeşitli aktiviteler düzenlenmesine izin verme esnekliği. Alan, dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi için müzik, oyun, hikâye zamanı, bağımsız öğrenme ve iş istasyonları dâhil olmak üzere çok çeşitli etkinlikler için kullanılabilmesi ve yeniden düzenlenebilmelidir.
- Uygun tabela ve yol bulma araçları
- Emzirme ve bebek bezi değiştirme dâhil çocuk bakımı için yer
- Aile dostu ve her cinsiyetler için tuvalet
- Yaş aralığına bağlı olarak gürültü etmenleri
- Doğal ve/veya yapay uygun ve yeterli ışık,
- Yıl boyunca iyi çalışma koşulları sağlamak için uygun oda sıcaklığı (örneğin, klima, ısıtma)
- Alan ve mobilyalar, çocuk güvenliği yönetmeliklerine uygun olmalıdır.

Yaş Aralıkları

Çocuklar, homojen bir hedef grup değildir. Farklı becerileri, eğilimleri, yetenekleri ve ihtiyaçları; yaşlarına, kültürel, sosyolojik ve ekonomik geçmişlerine bağlı olarak değişir. Bu durum, alan planlama sürecinde ve kütüphanenin tefrişatında dikkate alınmalıdır. Çocuk kütüphanesi, bebeklerden genç yetişkinlere kadar çok çeşitli yaş ve yetenekleri kapsadığından, mekânın ve mobilyaların tasarımı onların farklı ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.

Çocuklar ve genç yetişkinler için kütüphane alanı tasarımı, uzmanlık bilgisi ve becerilerini gerektirir. En önemlisi bilgi gereksinimi ve davranışı bilgisidir. Gençlik yelpazesinde yer alan her yaş için cazip mekânı oluşturmak zordur. Onların kütüphane hizmeti olarak istekleri, arzuları ve beklentileri; yaşam deneyimlerinden ve sosyal, eğitimsel ve kültürel etkilerinden gelir. Çocuklar büyüdükçe ve daha bağımsız hale geldikçe ve sosyalleşmeye ilgi duyduklarında, buradaki zorluk ağ oluşturma, sosyalleşme ve okuma deneyiminin tadını çıkarmak için kütüphanede sıcak bir alan sağlamaktır.

Mobilya ve Ekipman

Çocuk kütüphanesinde, davetkâr bir alan sağlamak önemlidir ve rahatlık da önemli bir husustur. Kütüphane kurulumu için kullanılan mobilyalar ve ekipmanlar, büyük aşınma ve yıpranma alacağı için enerjik kullanımlara dayanacak kadar sağlam olmalıdır. Kütüphaneler, yoğun kullanıma dayanabilen ve kolayca tamir edilebilen teknolojiye, donanıma veya mobilyalara yatırım yapmalıdır. Gençler için en davetkâr mobilyalar, kanepeler, sehpa ve fasulye çantaları veya diğer gündelik mobilyalar dâhil olmak üzere konforlu mobilyalardır.

Raflardaki kitap sergilemesi albenili ve ilgi çekici olmalıdır. Raflar, farklı ortamların sunulmasına izin vermeli ve kaynakları çocuklara erişilebilir kılmak için tüm çocuk bölümleri boyunca düşük yükseklikte olmalıdır. Farklı raf yüksekliklerinde kitaplar her zaman bazı çocuklar ve yetişkinler tarafından kolayca ulaşılabilir, ancak diğerlerinde değil. Stok yönetimi ve sergilemeye dinamik bir yaklaşım, bunun üstesinden gelmenin en iyi yoludur. Alanda farklı yerlerde görülebilecek ve ulaşılabilir şeylerin düzenli olarak değiştirilmesi, seçimi genişletecek ve herkes için kitaplara erişimi artıracaktır. Mümkün olduğunca düşük yükseklikte rafların bulundurulması, kitapların ve diğer malzemelerin tüm kütüphane kullanıcıları için erişilebilir olmasını sağlayacaktır.

Aydınlatma

Aydınlatma, kütüphane alanının nasıl hissedildiği ve görüldüğünü kontrol eder. Hem en iyi doğal ışığın hem de iç aydınlatma tekniklerinin kullanılması yararlıdır. Çoğu okuyucu doğal ışıkta okumaktan hoşlanır ve çalışma alanları ile daha yansıtıcı alanlarda ambiyans oluşturmak için farklı aydınlatma seviyelerine ihtiyaç vardır. Gençler için tasarlanan alanlarda ruh halini yansıtıcı aydınlatma çeşitleri popülerdir.

Tabela ve Yönlendirme

Çocuk kütüphanesindeki işaretler, kullanıcılarla iletişim kurmanın önemli bir unsurudur. Yerel toplumun dillerinde dostça ifadelerle sahip işaretler herkesin kendini daha iyi hissetmesini sağlayacaktır. Var olan piktogram (resimli yazı) gibi görsel ve metinsel işaretçilerin güçlü bir tasarım özelliğine sahip olması gerekir. Makaton tabelası (iletişim, dil ve okuryazarlık becerilerini öğretmek için işaretler ve semboller kullanan bir dil programı) tüm çocukların ve ailelerin kaynaklara tam erişim sağlamasına yardımcı olabilir.

Kütüphane Alanının Erişilebilirliği

Sunulan olanaklar, evrensel bir tasarım yaklaşımı kullanılarak herkes tarafından erişilebilir olmalıdır.

Sağlık ve Güvenlik

Çocuk kütüphanesi güvenli bir yer olmalı ve personel, sağlık ve güvenlikle ilgili yerel mevzuatın farkında olmalıdır.

Kullanıcılarla danışma (işbirliği) - Kütüphane alanlarının tasarlamasına çocuklar ve genç yetişkinlerin dâhil edilmesi.

Kullanıcının katılımı, yeni kütüphanelerin (hizmetlerin) geliştirilmesinde ve planlanmasında önemlidir. Yenilikçi kütüphaneciler, çocukları ve genç yetişkinleri, kütüphane alanı yaratma konusundaki fikirlerine danışarak ve fikirlerini dinleyerek dâhil etmelidir.

Yenilikçi Tasarım ve İyi Uygulama Örneği Olarak - Halk Kütüphaneleri için Danimarka Model Programı (The Danish [Model Programme for Public Libraries](#))

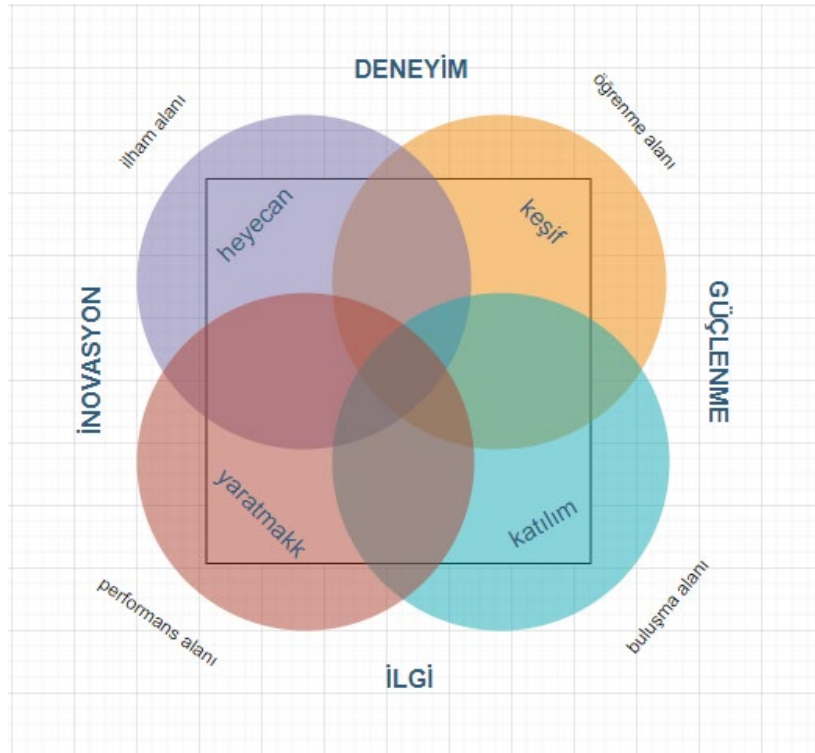
Danimarkalı LIS (Library Information Science – Kütüphane Bilgi Bilimi) bilim adamları Dorte Skot-Hansen, Henrik Jochumsen ve Casper Hvenegaard Hansen, halk kütüphanesinin pasif dermeye dayalı bir alandan, deneyim ve ilham için daha aktif bir alana ve yerel bir buluşma noktasına dönüşümünü tanımlamaya yönelik bir model sunmuşlardır. Model,

birbirleriyle örtüşen dört farklı ‘alandan’ oluşmaktadır: İlham alanı, öğrenme alanı, buluşma alanı ve performans alanı. Gelecekteki halk kütüphanesi için bu dört alanın genel amacı, aşağıdaki dört hedefi desteklemektir:

- Deneyim
- Katılım
- Güçlendirme
- İnovasyon (Yenilik)

Bu dört alan, fiziksel anlamda beton “odalar” olarak değil, bunun yerine hem fiziksel kütüphanede hem de siber alanda gerçekleştirilebilecek olanaklar olarak görülmelidir.

Halk kütüphanesinin dört alanı

Bu model:

- Kütüphaneleri düzenlemek, yeniden düzenlemek, tasarlamak ve inşa etmek için bir araç olarak,
- Kütüphaneleri ortaklıklar yoluyla geliştirmenin bir aracı olarak,
- Kütüphane planları ve politikalarının geliştirilmesi ile ilgili bir yönetim ve iletişim aracı olarak,
- Kütüphanenin rolünü (yerel) siyasetçilere iletmek için bir araç olarak,

- Halk kütüphanesinin demokratik bir toplumun gelişimini sürdürmedeki rolünün tartışılması için bir başlangıç noktası olarak kullanılabilir.

Bölüm F

Pazarlama ve tanıtım

Çocuk kütüphanecileri, okuma ve okuryazarlık becerilerini güçlendirmedeki etkilerini ve değerlerini kanıtlayan ulusal ve bölgesel liderlik düzeyindeki kütüphanelerin savunucuları olmalıdır. Çocuk kütüphanecileri, çocukları ve genç yetişkinleri kütüphane kaynaklarının ve hizmetlerin tanıtımına dâhil etmeli ve onların dünyasına odaklanmalıdır. Okuma ve okuryazarlık, 21. yüzyıl toplumunda hayati bir becerilerdir ve değerleri sürekli olarak güçlendirilmelidir. Çocuk kütüphanecileri, kullanıcılarının neye ihtiyacı olduğunu öğrenmek ve bu ihtiyaçları karşılamada etkili planlama yapmak için pazarlama tekniklerini kullanabilir. Kütüphane, hizmetlerini ve kaynaklarını çocuklara ve topluma ayrıca tanıtmalıdır. Çocuklar ve genç yetişkinler, kütüphane hizmetlerini tanıtmaya yardımcı olmaları ve kendileri için ilgi çekici ve değerli olan kaynakları tanıtmaları için desteklenmelidir.

Pazarlama, müşteri ihtiyaçlarını önceden tahmin etmek ve karşılamak ile ilgilidir. Aynı zamanda müşterilere ulaşmak ve bağlantı kurmakla da ilgilidir. Bu, kütüphaneyi kullanma geleneği olmayan veya okuma kültürü olmayan gruplara ve bireylere kütüphane personelinin etkili bir şekilde ulaşması için çaba ve yaratıcılık gerektirecektir. Çocuk kütüphanecileri sosyal yardım çalışmalarında proaktif olmalı ve hizmetlilerin kütüphaneye gelmesini beklememelidir.

Çocuk kütüphanesinin, kütüphaneyi ve kaynaklarını hedef kitleye en uygun şekilde tanıtmak ve pazarlamak için bir plan geliştirmesi önemlidir. Bu planlama şunları içerebilir:

- Basılı ve elektronik iletişim ortamlarından olumlu yararlanma
- Çocuklar, genç yetişkinler ve ailelerle bağlantı kurmak için sosyal medyanın kullanma
- Gösteriler ve sergiler
- Etkili iç ve dış tabela ile yol bulma levhaları hazırlama
- Süreli yayınlar, broşür ve kaynak listelerinin hazırlanması
- Okuma ve okuryazarlık kampanyaları, yazar ziyaretleri düzenleme
- Fiziksel ve duyuşal engelli çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için kampanyalar tasarlama
- Kitap fuarları
- Yıllık kütüphane haftası kutlamaları ve diğer toplu tanıtım faaliyetleri

- Kamuya açık konuşma etkinlikleri ve topluluk gruplarıyla irtibat.

Bu liste ayrıntılı olmayıp yerel koşullara bağlı olarak diğer pazarlama ve tanıtım faaliyetleri de dâhil edilebilir.

Bölüm G

Değerlendirme ve Etki

Değerlendirme, kütüphane hizmetleri sunmanın temel ve önemli bir bileşenidir, yanı sıra da planlama sürecinin çok önemli bir parçasıdır. Değerlendirme, strateji geliştirme ve planlama ile başlar ve yinelenir. Devam eden bir uygulama olarak zaman ve para yatırımı gerektirir. Değerlendirme, program ve hizmetlerin iyileştirilmesi için bir araç sağlayabilir, uygun kanıtların toplanması ve analiz edilmesi durumunda politika kararları hakkında bilgi verilebilir. Bunun önceden belirlenmiş amaç ve sonuçları ile bağlantılı olması gerekir. Çocukların kütüphane hizmetleri ve programlarının değerlendirilmesi, yerel topluluktaki çocukların ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadıklarının belirlenmesine yardımcı olabilir. Kütüphane, değerlendirme süreci başladığında vizyon ve değerleri doğrultusunda bir misyon beyanına sahip olmalıdır. Hedefleri, araştırma sorularını, toplanacak kanıt ve bilgi türlerini ana hatlarıyla özetleyecek bir değerlendirme planı geliştirmek faydalıdır.

İhtiyaç ve davranış konusundaki kütüphane araştırması ve kullanıcı çalışmaları, kütüphane ve bilgi süreci döngüsünün farklı aşamalarında kullanılabilir. İlk adımda, neyin elde edileceğini belirtmek ve kanıt olarak neyin, neden değerli olduğuna karar vermek önemlidir. Çocuk programlarının ve hizmetlerinin başarısını belirlemek için hem niteliksel hem de niceliksel ölçümler kullanılmalıdır.

IFLA Global Vizyon Rapor Özeti ([IFLA Global Vision Report Summary](#)), kütüphanelerin toplum ihtiyaçlarını daha iyi anlama ve etkili hizmetler tasarlayabilme fırsatına sahip olduğunu belirtmektedir. Kütüphaneler, paydaşlarının ve topluluklarının çocuk hizmetlerinin değerini ve etkisini anlamalarını sağlamalıdır. Etki değerlendirmesi, bir program veya politika üzerinde gerçekleştirilebilir ve bir müdahale ile üretilen etkiler hakkında bilgi sağlayabilir. Bu tür değerlendirmenin odak noktası, hizmetlerin ve programların çocuklar ve topluluklar üzerindeki sonuçları ya da etkisidir. Kütüphane ve bilgi setleriyle ilgili birçok uluslararası standart vardır. [ISO 16439: 2014 kütüphanelerin etkisini değerlendirmek için yöntemler ve prosedürler \(ISO 16439:2014 Methods and procedures for assessing the impact of libraries\)](#), kütüphanelerin etkilerini ve değerlerini ölçmek için yöntemler hakkında kütüphane topluluğuna rehberlik eder. Bu rehber, kütüphane etki değerlendirmesinin teknik özellikleri ile ilgili evrensel talebe cevap olarak geliştirilmiştir.

Bir çocuk kütüphane programı için değerlendirme planı geliştirirken göz önünde bulundurulması gereken bazı pratik sorular vardır:

- Ne değerlendirilecek?
- Ne tür kanıtlara ihtiyaç vardır?
- Değerlendirmeyi gerçekleştirmek için en uygun zaman nedir?
- Program performansını değerlendirmek için hangi ölçütler kullanılacaktır?

- Programın başarılı sayılması için ölçütlerde hangi performans standartlarına ulaşılması gerekiyor?
- Karşılaştırmalar bir süre boyunca yapılacaksa, sürecin tekrarlanması ne kadar kolay olacak?
- Program performansı ile ilgili hangi sonuçlar mevcut kanıtlara dayandırılarak doğrulanır?
- Değişimin uygulanması için bulgular nasıl uygulanacak?

IFLA [Kütüphaneler ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri: Bir hikâye anlatma kılavuzu \(Libraries and the Sustainable Development Goals: a storytelling manual\)](#), kütüphanecilerin ve kütüphane paydaşlarına savunuculuk çabalarının destekleyici bir rehberdir. Bu kılavuz, çocukların kütüphane faaliyetlerinin, projelerinin ve programlarının öyküsünün yanı sıra yerel topluluk üzerindeki etkilerini ve bunun Birleşmiş Milletler (United Nations/UN) Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine (Sustainable Development Goals / SDGs) nasıl katkıda bulunduğunu paylaşmaya yönelik sayısal veriler sağlamaktadır.

Kaynakça

Bu liste, 0-18 yaş arası çocuklar için IFLA Çocuk Kütüphanesi Hizmet Yönergesi'nde referans alınan kaynakları içerir.

ALA Competencies for Librarians Serving Children in Public Libraries (2015) Available at: <http://www.ala.org/alsc/edcareers/alsccorecomps>

IFLA Access to libraries for persons with disabilities - Checklist / By Birgitta Irvall and Gyda Skat Nielsen. The Hague, IFLA Headquarters, 2005. (IFLA Professional Reports: 89)
Available at: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/89.pdf>

IFLA Code of Ethics for Librarians and other Information Workers (2012)
Available at: <http://www.ifla.org/files/assets/faife/news/IFLA%20Code%20of%20Ethics%20%20Short.pdf>

IFLA The Public library service: IFLA/UNESCO guidelines for development / [International Federation of Library Associations and Institutions]. 2001. Ed. for the Section of Public Libraries by Philip Gill et. al. München: Saur. (IFLA publications; 97)
Available at: <http://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/archive/the-public-libraryservice/publ97.pdf>

IFLA Global Vision Report Summary: Top 10 Highlights and Opportunities (2018)
Available at: <https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary.pdf>

IFLA Guidelines for Continuing Professional Development: Principles and Best Practices (2016)
Available at: <https://www.ifla.org/files/assets/cpdwl/guidelines/ifla-guidelines-for-continuingprofessional-development.pdf>

IFLA Guidelines for Library Services to Persons with Dyslexia - Revised and extended 2014
Available at: https://www.ifla.org/files/assets/lisn/publications/guidelines-for-library-services-topersons-with-dyslexia_2014.pdf

IFLA Libraries and the Sustainable Development Goals: A Storytelling Manual (2018) Available at:
Available at: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/sdgstorytelling-manual.pdf>

IFLA School Library Guidelines (2015)

Available at: <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/iflaschool-library-guidelines.pdf>

IFLA Statement on Social Media, Children and Young Adults @the Library - Safety, Privacy and Online Behavior (2015)

Available at: https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-andya/publications/social_media_children_and_young_adults.pdf

IFLA The World Through Picture Books (2015)

Available at: <https://www.ifla.org/node/6718>

International Standard (ISO) 16439 2014 *Information and Documentation: Methods and Procedures for Assessing the Impact of Libraries*. London: British Standards Institution

Available at: <https://www.iso.org/standard/56756.html>

United Nations (2015) Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. Available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

United Nations Convention on the Rights of the Child Available

at: https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_united_nations_convention_on_the_rights_of_the_child.pdf?ga=2.85656529.912118185.1528787806-357630985.1527926324

Universal Declaration of Human Rights

Available at: https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf

Young Adult Library Services Association (YALSA) Teen Services Competencies for Library Staff

Available at:

http://www.ala.org/yalsa/sites/ala.org.yalsa/files/content/YALSA_TeenCompetencies_web_Final.pdf

İnceleme ve danışma için iletişime geçin: Dr Carolyn Rankin, carolynn.rankin@gmx.co.uk